

охарактеризували типи індивідуальної виконавської майстерності; розкрили значення психологічного чинника у вирішенні піаністичних задач. Їх методичні праці та педагогічні ідеї не втратили свого значення до сьогоднішнього дня і особливого значення набувають на етапі початкового навчання молодих музикантів.

Література

1. Гофман Й. Фортепианная игра. Ответы на вопросы о фортепианной игре / Й. Гофман. – М.: Госуд. муз. из-во, 1961. – 222 с.
2. Баренбойм Л. Вопросы фортепианного исполнительства / Л.Баренбойм. – Л.: Музыка, 1960. – 282с.
3. Выдающиеся пианисты-педагоги о фортепианном искусстве / [соств.С.Хентова]. – М,-Л.: Музыка, 1966. – 316 с.
4. Иванников В.А. Психологические механизмы волевой регуляции / В.А.Иванников. – М. - С.-Пб.: Питер, 2006. – 204 с.
5. Коган Г. Ферруччо Бузони / Г.Коган . – М.: Музыка, 1964. – 189 с.
6. Мартинсен К. Индивидуальна фортепианная техника на основе звукотворческой воли / К.Мартинсен. – М.: Музыка, 1966. – 220 с.
7. Мартинсен К. Методика индивидуального преподавания игры на фортепиано / К. Мартинсен. – М.: Музыка, 1977. – 130 с.
8. Николаев А. Очерки по истории фортепианной педагогики и теории пианизма: Учебное пособие / А.Николаев. – М.: Музыка, 1980. – 112 с.
9. Психология техники игры на фортепиано. Две статьи: И. Березовского и В. Бардоса / пер. А.С.Шевес. – М.: Муз.сектор, 1929. – 111 с.
10. Щапов А. Фортепианная педагогика / А. Щапов. – М. : Сов. Россия, 1960. – 172 с.

УДК 378.091.33:[37.015.31:7

Паньок Т. В.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Розкривається роль методології в становленні художньо-педагогічної освіти у різні історичні періоди. Аналізуються внутрішні та зовнішні чинники розвитку вищої художньо-педагогічної освіти в ХХ столітті, що вплинули на формування освіти у ВНЗ. Доводиться, що доба радянського ідеологічного диктату, позначившись на формі й змісту образотворчого мистецтва, вивела нове розуміння мистецтва за допомогою «методу соцреалізму», а згодом ці теорії позначилися й на методології викладання в галузі художньо-педагогічної освіти. Обґрунтовано, що після реформи вищої художньої освіти (1934) в Україні було відкинута експериментальне навчання, різноманітні європейські методики, починають формуватися міцні підвалини академічної школи, традиції якої й дотепер лежать у основі педагогічних систем вищих навчальних закладів мистецького спрямування. Нова методологія художньо-педагогічної освіти в Україні значною мірою формувалася за рахунок зміни концепції «моделі світу», маргіальності національної культури, позбавлення особистості її національного обличчя.

Ключові слова: художній, педагогічний, освіта, методологія, соцреалізм, образотворче мистецтво, естетичне виховання.

Раскрывается роль методологии в становлении художественно-педагогического образования в различные исторические периоды. Анализируются внутренние и внешние факторы развития художественно-педагогического образования в ХХ веке, которые повлияли на формирование образования в ВУЗе. Доказывается, что время советского идеологического диктата, отразилось на форме и содержании изобразительного искусства, вывело новое понимание искусства с помощью «метода соцреализма», что впоследствии сказалось на методологии преподавания в области художественно-педагогического

образования. Обосновано, что после реформы высшего художественного образования (1934) в Украине было отброшено экспериментальное обучение, различные европейские методики, начинают формироваться крепкие устои академической школы, традиции которой до сих пор лежат в основе педагогических систем высших учебных заведений художественного направления. Новая методология художественно-педагогического образования в Украине в значительной мере формировалась за счет изменения концепции «модели мира», маргинальности национальной культуры, нивелирования национальных особенностей.

Ключевые слова: художественный, педагогический, образование, методология, социализм, изобразительное искусство, эстетическое воспитание.

Panyok T. V. The role of methodology in the formation of a national system of art-pedagogical education. The article reveals the role of methodology in the development of higher art-pedagogical education in different historical periods. It analyses the internal and external developmental factors for higher art-pedagogical education in the 20th century, which influenced the formation of education in higher education institutions. It proves that the Soviet ideological dictatorship, having left its mark on the form and content of fine arts, brought a new understanding of art through "the Socialist Realism method," and these theories were then also reflected in the methodology of teaching of art-pedagogical education. It is proved that after the reform of higher art education (1934), Ukraine rejected experimental education, various European methods; a strong foundation of academic school began to form, the traditions of which still are the basis of the systems of higher art education institutions. The new methodology of art-pedagogical education in Ukraine is largely formed by change of the "world model" concept, marginality of the national culture, and deprivation of its national individuality.

Keywords: art, pedagogical, education, methodology, socialist realism, fine art, aesthetic education.

В історії педагогіки ХХ століття формування методології художньо-педагогічної освіти відбувалося на основі накопичення значної кількості педагогічних досліджень, методів, системи знань про основи і структуру художньо-педагогічної діяльності, про принципи підходу й способи набуття знань, які відбивають головні поняття та внутрішню логіку освітніх процесів.

Для визначення ролі методології у становленні вищої художньо-педагогічної освіти вирізняємо декілька позицій, а саме: філософське знання про художню і педагогічну освіту, культурологічний, аксіологічний й гуманістичний підходи. Методологія вищої художньо-педагогічної освіти включає не тільки різні підходи, а й специфічні, властиві тільки цій галузі проблеми наукового пізнання, а саме: співвідношення педагогіки і образотворчого мистецтва та показники їх первинності чи вторинності у різні історичні періоди. З цього можемо висувати, що *методологія вищої художньо-педагогічної освіти є системою знань про комплексну структуру образотворчої і педагогічної діяльності та процес її набуття у ВНЗ, принципи підходу і способи отримання практичних знань, які відображають художньо-педагогічну діяльність і художньо-образний світогляд, що формувався відповідно до історичних обставин.* Сьогодні співвідношення між педагогічною та художньою діяльністю та їхнім відображенням у історії педагогіки можна розглядати як розумове конструювання гіпотетичної моделі змісту і способу розгортання педагогічного процесу, що намагався вибудувати певну систему понять, категорій і принципів у кожному визначеному нами історичному етапі. Ця система не завжди розвивалася послідовно, а часом навіть індиферентно від попереднього періоду.

Посилення уваги до педагогічного потенціалу образотворчого мистецтва спричиняє низку наукових пошуків щодо визначення його сутності, педагогічних функцій та їхнього значення у формуванні особистості й становленні її індивідуальності. Зацікавленість у межах нашого дослідження становлять наукові роботи з проблем методології педагогіки, а саме: О. Антонової, М. Богуславського, Л. Ваховського, С. Гончаренка, Е. Дніпрова,

В. Журавльова, Г. Корнетова, Е. Монозона, Г. Падалки, О. Рудницької, О. Сухомлинської, І. М. Туманова, Є. Хрикова, R. Laura, T. Marchant та ін.

Роль методології вищої освіти розкривається при вивченні взаємодії філософії та образотворчого мистецтва як одного з факторів естетичного виховання, тому філософсько-світоглядний аналіз мистецтвознавчих матеріалів, що стосуються художньо-педагогічної творчості відомих українських художників, допомагають усвідомити не лише педагогічні аспекти, а й, передусім, національно-виховні й просвітницькі традиції (С. Аверенцев, Н. Авер'янова, В. Афанасьєв, М. Бердяєв, О. Вячеславова, В. Личковах, Г. Сковорода, Д. Скринник-Миська, М. Уваров, Леся Українка, П. Флоренський, І. Франко, В. Шило, К. Юнг). Саме громадська діяльність багатьох художників стала інтегруючою основою в утвердженні провідної лінії національної спрямованості художньо-педагогічної спадщини.

Сучасні євроінтеграційні процеси вимагають від освітнього простору актуалізації ідей культурної глобалізації, співіснування та визнання чужої точки зору, розвитку діалогічної моделі в освітніх процесах, толерантності тощо. У вищій художньо-педагогічній освіті, як і в інших педагогічних галузях, постають питання міжнародного співробітництва, культурного взаємообміну, інтеграції до інших освітніх інституцій, подолання професійної замкненості тощо. Тому проблема осмислення філософських аспектів розвитку людинотворчого потенціалу та філософсько-аксіологічний аналіз художньо-педагогічної освіти дасть змогу розкрити її роль у процесах полілогу національних культур.

Для української філософії мистецтва, художнього мислення базовою є ідея *Sacrum*'у, духовного розвитку, що наскрізно просякає етнонаціональну образність через сюжет, стилістику, колористику [5, с. 94]. Провідні положення гуманістичного підходу ми бачимо у «філософії серця» Г. Сковороди та П. Юркевича, які розглядали категорію серця як зосередження багатоманітних душевних почуттів, осередок людської духовності, що дає змогу людині мислити, діяти в пошуках естетичних та культурних цінностей. Поняття «філософія серця» є характерною для української думки. «Філософія серця» Г. Сковороди та педагогічна спадщина П. Юркевича стали предметом наукового аналізу українського дослідника І. Зязюна. Так, науковець у своїх дослідженнях акцентував увагу на тому, що «держава повинна виховувати своїх громадян так, щоб вони були джерелом її сили, свободи і розквіту. Тому лише Дух людини є метою виховання» [7, с. 224]. Світоглядна позиція вченого полягає в тому, що він визначає пріоритет гуманістичних норм основним регулятором у педагогіці.

З початком революційних подій 1917 року в Україні з'являється унікальна можливість збудувати свою національну систему вищої освіти. Художньо-педагогічна освіта відмовляється від «провінціалізму», «хуторянства», що насаджувалось імперською політикою Санкт-Петербурзької академії мистецтв, українська художня школа опановує майже всі напрямки європейського авангарду, з'являється нова символіка образотворчого мистецтва, нове розуміння ідеї *Sacrum*'у, що відображувала революційну «міфотворчість», перевтілення стійкого українського архетипу в нові художні образи, у педагогіці закріплюються ідеї національної самоідентифікації тощо. Аналіз внутрішніх і зовнішніх чинників розвитку вищої художньо-педагогічної освіти доводить, що це був час найбільшого ідейно-теоретичного напруження між головними напрямками мистецької освіти, коли виразно окреслилася проблема формування вищої освіти. Будівництво національної вищої художньо-педагогічної школи 20-х років ґрунтувалося на підвалинах української культури. Філософія нового художньо-педагогічного концепту простежується в методології професорів М. Бойчука та К. Гомолача.

Нова універсальна педагогічна та образотворча концепція М. Бойчука, підхоплена його учнями, була спрямована на відродження національної самобутності мистецтва, на пошук українського стилю в річищі формування модерної нації. Новий український стиль, що був запропонований М. Бойчуком, мав стати національним за духом і глибоко увійти в повсякденний побут людини на всіх можливих рівнях. Завдяки розробленій власній методикі викладання М. Бойчук надав педагогічному світові нову концепцію розвитку українського мистецтва, нове розуміння форми, сформував теоретичні ідеї українського

монументалізму, в основі якого лежали студіювання техніки і форми візантійських та проторенесансних канонів.

Філософська основа його педагогічної і творчої концепції не відповідала офіційно визнаному «пролеткульту». Його ідеї, що надихалися відродженням духовної культури, не могли передбачити наслідків інfernального вибуху сталінського «соцреалізму».

К. Гомолач, зважаючи на зв'язок освітніх завдань із індустріалізацією, чітко спрямовує розроблену ним методику до завдань профосвіти. Розглядаючи питання декоративності й вжитковості, він наполягав на взаємодії і відсутності глибоких суперечностей між двома визначеними ним типами краси (ужитковою і конструктивною), що програмується самим художником і є кінцевою метою творення. Його розробки, які полягали в поєднанні декоративності й сучасних технологій, у майбутньому будуть взяті за основу в дизайн-проектванні.

Проте доба радянського ідеологічного диктату, позначившись на формі й змісту образотворчого мистецтва, вивела нове розуміння мистецтва за допомогою «методу соцреалізму», а згодом ці теорії позначилися й на методології викладання в галузі художньо-педагогічної освіти, виникненні нових «міфів» у творчості багатьох художників. Так, О. Тарасенко зазначає, що міфологізм мистецтва радянського періоду пов'язаний із соціальним міфом тоталітарного суспільства, коли з'являються такі нові «міфологеми, як: комунізм — «золоте століття», вождь–батько, Батьківщина–мати, герой — людина праці». Тоталітарне мистецтво, як тип нормативної естетики, супроводжував жорстку централізовану державну структуру [8, с. 23].

Всією системою вищої освіти СРСР ширилася марксистсько–ленінська методологія, в основу якої був покладений принцип формування в студентів діалектично–матеріалістичного світогляду. Ця методологія була базою для визначення мети, завдань, форми і змісту навчання в радянській вищій школі. Не лише у ВНЗ, а й по всіх освітніх закладах панувала ідейність, у викладанні на перше місце висувалася партійність, детермінізм і всебічне розкриття прогресивної ролі соціалістичного будівництва.

Принципи діалектико–матеріалістичного пізнання, як реалізації методів, застосовувалися в усіх галузях освітнього процесу, в тому числі у творчій діяльності. Безапеляційні заперечення старого і пафосні спроби творення нових універсальних художньо–педагогічних систем в Україні, де майстерність викладача була позначена як рівнем психолого–педагогічним, так і мистецтвом пропагандиста нових соціально–комуністичних ідеологій, формувала культурний переворот у свідомості багатьох людей.

Після реформи вищої художньої освіти (1934) в Україні було відкинута експериментальне навчання, різні європейські методики, починають формуватися міцні підвалини академічної школи, традиції якої й дотепер лежать у основі педагогічних систем вищих навчальних закладів мистецького спрямування. Нова методологія художньо–педагогічної освіти в Україні значною мірою формувалася за рахунок зміни концепції «моделі світу», маргінальності національної культури, позбавлення особистості її національного обличчя.

З початком «лібералізації» комуністичного режиму в СРСР марксистська методологія зазнала помітної еволюції, проте, незважаючи на ці обставини, вища художньо–педагогічна освіта функціонувала під впливом ідеологічних чинників, які зумовлювали формування єдиної наукової та освітньої парадигми і пропагували перевагу соціалістичної системи освіти. Історико–педагогічна наука СРСР частково звільняється від «квазімарксистської ідеології» і вводить до свого обігу окремі західноєвропейські дослідження в царині вищої художньо–педагогічної освіти. Щоправда, ставлення до них визначалося «критикою» немарксистських поглядів, намаганням зберегти «чистоту» марксизму, убезпечивши його від «буржуазних» впливів. Загальний ідеологічний контроль з боку панівної комуністичної партії зберігався, так само як обов'язкові офіційні методологічні засади в педагогічній освіті [4, с. 191].

Починають ширитися різні наукові видання, які висвітлюють передовий досвід, популяризують й узагальнюють різноманітні педагогічні ідеї. У 50-ті роки ХХ століття

виходять друком дидактичні праці відомих науковців — Г. Костюка, В. Сухомлинського, С. Чавдарова, М. Ростовцева та інших. Їхні методологічні підходи щодо забезпечення наступності в навчанні, розвитку здібностей, покращення методики навчання, систематизації вивченого, формування в особистості інтересу до навчання й творчого пошуку, свідомої дисципліни активно використовувалися на художньо-педагогічних факультетах вищих навчальних закладів. Активного розвитку набувають численні методичні конференції, симпозіуми, науково-методичні наради, які подавали узагальнення передового досвіду навчання, виховання й управління, на яких визначалися шляхи реалізації інноваційних педагогічних концепцій, теорій та принципово нових завдань, що їх ставило суспільне життя перед мистецтвом.

На початку 60-х років методологічні проблеми з художньо-педагогічної освіти обговорювалися на всесоюзних нарадах і конференціях, де йшлося про потребу «оновлення» застарілого методологічного апарату при збереженні панівних засад марксизму-ленінізму. Аналіз наукової літератури як компоненту наукового дослідження дає змогу дійти висновку, що методологію вищої художньо-педагогічної освіти почасти формували закони і постанови Ради Міністрів та Верховної Ради СРСР і УРСР, які визначали стратегічний розвиток освіти: «Культурне будівництво в Українській РСР. Важливіші рішення Комуністичної партії і Радянського уряду 1917—1959 рр.: збірник документів», «Кодекс законів о народном просвещении УССР», «Народна освіта і педагогічна наука в Українській РСР (1917—1967)», «Народна освіта і педагогічна думка в Українській РСР у десятій п'ятирічці», «Очерки истории и педагогической мысли народов СССР (1961—1986 гг.)» та низка інших.

В аспекті досліджуваної проблеми звертає на себе увагу той факт, що саме в українських часописах, науково-методичних збірниках, що їх випускали педагогічні ВНЗ, НДІ педагогіки й Міністерством освіти УРСР, методичних бюлетенях і листах, які видавали Обласні інститути вдосконалення кваліфікації вчителів спільно з обласними відділами народної освіти, обговорювалися питання якості та необхідності подальшого розвитку методології художньо-педагогічної освіти. Авторські колективи педагогічних часописів мали високий науково-практичний рівень і намагалися висвітлювати всі аспекти освітянського життя. Практично до кінця 80-х років була відсутня національно-культурна орієнтація освітянського процесу, перед працівниками вищих навчальних закладів передусім стояла проблема поєднання досвіду, історичних традицій освіти з партійною та ідейною спрямованістю. Методологія вищої художньо-педагогічної освіти розвивалася лише в межах дозволеного «академізму» та «соцреалізму», який не могли зламати героїчні «шістдесятники», затвердження творчої індивідуальності 1970-х, ідеї добра й морального виховання духовного феномену педагогіки В. Сухомлинського.

Методологія художньо-педагогічної освіти з позиції філософських підходів осмислюється як взаємозв'язок загальних закономірностей, виникнення, суті й функціонування мистецьких і педагогічних надбань у різні історичні періоди розвитку української освіти. У цьому контексті філософсько-методологічні аспекти художньо-педагогічної освіти набувають актуальності, спонукаючи педагогічні процеси до осмислення питань, пов'язаних з пошуками особистісного світовідчуття, творчо-інтелектуальних досягнень особистості.

Разом з тим, методологію художньо-педагогічної освіти слід розглядати ще й із позиції культурологічного підходу, що дає змогу визначити художньо-педагогічну освіту як феномен культури і показати її як цілісну структуру, що розвивається за своїми законами і дає можливість осмислити культурні та художньо-педагогічні процеси як єдине ціле. «Знання про культуру та теорію культури дозволяє визначити головні підстави культурологічного підходу в педагогіці, розглядаючи культуру і як джерело цілісної освіти (змісту), і як метод її дослідження та проектування [3, с. 81]. Культурологічний підхід дає нам можливість розглядати художньо-педагогічну освіту крізь гуманістичну спрямованість, тісний зв'язок освіти з аксіологічними орієнтирами мистецтва.

Загальні принципи, положення, тенденції суспільно-культурних явищ, їх історична трансформація протягом XX століття так чи інакше впливали на внутрішню структуру

розвитку художньо-педагогічної освіти, спрямовуючи її методологічні пошуки на формування культурного простору в країні. Проблеми освіти і культури мають у своїй внутрішній основі соціокультурний механізм, що забезпечує збереження й передачу досягнень національної культури від покоління до покоління, але не в передачі «готового культурного змісту... але в повідомленні [навчаючого – Т. П.] того руху, продовжуючи який воно могло б виробити свій власний новий зміст культури» [2, с. 111].

Аналіз історичних джерел доводить необхідність виокремлення головних питань методології культурологічної складової вищої художньо-педагогічної освіти у ХХ столітті. Історична ретроспекція доводить, що в 1950–60-х роках активно поширювались ідеї щодо методологічного розуміння суті мистецтва з позиції гносеологічного підходу, велика роль відводилася естетичному вихованню особистості в процесі її професійної підготовки, виокремлювались суть, завдання, і зміст естетичного виховання та духовного розвитку особистості, підкреслювались зв'язок освіти з мистецтвом, їхнє культурно-освітнє й гуманістичне спрямування [1].

Методом узагальнення було встановлено, що в українських вищих художніх закладах сформувалася міцна методологічна база, яка дозволяла активно навчати студентів сприймати художні образи у всій їхній багатоманітності. Художньо-педагогічна освіта набувала концентрованого вираження результатів пізнання різноманітних мистецьких процесів, методичні розробки вищих навчальних закладів значну увагу приділяли будівництву в художньо-педагогічній школі естетичної складової. Педагоги і культурні діячі розуміли, що для того, аби вирішити проблему естетичного виховання учнів, необхідно спочатку в цій галузі підготувати вчителя.

Протягом 1950–70-х років ХХ століття активно поширювалася методологія в царині естетичного виховання, що базувалася на основі «педагогіки мистецтва». Концепція пізнання мистецтва, його образна наочність, предметність, художність змісту, багатство внутрішніх процесів сприяли розвитку гуманістичної спрямованості освіти та її цілісного впливу на особистість. Ця концепція, передусім, була спрямована на систему естетичного виховання школярів і студентства і базувалася на сукупності цілеспрямованих педагогічних процесів, на формуванні в особистості естетичного сприйняття довкілля. Прилучення дитини до культурної спадщини свого народу є одним із виховних завдань педагогіки: «Головна ідея освіти з позиції культуруотворюючої функції полягає у виконанні місії виховання людини культури, а через неї – у збереженні, відродженні й подальшому розвитку самої культури» [3, с. 85].

Методологічні питання, що стояли перед художньо-педагогічною освітою, полягали у визначенні суті мистецтва в його генезі на естетичне виховання особистості як особливого різновиду психолого-педагогічного процесу. Головне завдання в художньо-педагогічному процесі вбачали у визначенні системної суті і компонентів естетико-виховного процесу, де на перше місце висувалася особистість.

За критерій культурно-естетичного розвитку особистості бралася творча діяльність, що концентрувала весь внутрішній потенціал індивіда і залежала від здібностей особистості до уявлення, фантазії, розвитку чуттєвого сприйняття дійсності. Саме творчість розглядалась як самостійна складова художньо-педагогічного процесу.

Отже, на прикладі нашого дослідження з'ясовано, що художньо-педагогічна освіта зазнавала радикальних змін протягом 20-х років, із середини 30-х та на межі 50–60-х років. Вивчення історико-педагогічних джерел показало, що в цілому в художньо-педагогічних процесах необхідність змін виникала тоді, коли накопичувалася критична кількість фактів, що суперечили наявній освітній моделі. Науково-педагогічне товариство поступово висувало суттєво нову систему пояснень, що стала обов'язковою умовою для появи нової парадигми, позаяк вона була не якимось скупченням ідей, а цілісною освітньою концепцією, здатною підтримати в певному історичному періоді розвиток тієї чи іншої суспільно-педагогічної думки.

Сукупність фактів дали змогу дійти висновку, що здобуття Україною незалежності зумовило активний процес відродження національних культурно-педагогічних традицій.

Кінець ХХ століття був позначений помітним зростанням уваги науковців і педагогів-практиків до проблеми методології художньо-педагогічної освіти та її історичного розвитку.

Поступове входження України до культурно-освітнього простору європейської та світової спільноти поставило перед вітчизняною педагогічною наукою важливі завдання, одним із яких є підвищення рівня професійної компетентності й мистецько-творчої майстерності майбутніх фахівців різних художніх спеціальностей. Важливим у цьому процесі є визначення мистецько-педагогічних методологічних концепцій у національній зорієнтованості вищої художньо-педагогічної освіти в Україні як невід'ємної складової освіти і культури. Розвиток методології в цій освітній галузі, нові методологічні принципи навчання й духовне формування високопрофесійних майстрів — від набуття професійної грамоти до психології творчості — є запорукою участі України в європейському і світовому мистецькому процесі [6, с.73].

Таким чином, усвідомлення сенсу цілеспрямованого формування вищої художньо-педагогічної освіти, узагальнення теоретичного досвіду пізнання у філософських аспектах сприяли розглядові методології художньо-педагогічної освіти як системи знань про комплексну структуру образотворчої і педагогічної діяльності, процесу її входження у ВНЗ, зрозуміти принципи підходу і способи отримання практичних знань, що формувалися відповідно до історичних, соціально-політичних обставин взаємодії з іншими сферами культурної діяльності людини, цінностей суспільства, які проявлялися в той чи інший історичний період. На основі узагальнення різних методологічних концепцій вища художньо-педагогічна освіта осмислюється в її історичному взаємозв'язку із духовним прогресом людства, результатами опанування мистецькими цінностями та пов'язаними з ними світоглядними проблемами розвитку освітньої системи.

Література

1. Буров А. И. Эстетическая сущность искусства / А. И. Буров. — М. : Искусство, 1956. — 292 с.
2. Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / С. И. Гессен // Отв. Ред. и сост. П. В. Алексеев. — М. : «Школа–Пресс», 1995. — 448 с.
3. Гриньова В. М., Подберезський М. К. Культурологічний підхід / В. М. Гриньова, М. К. Подберезський // Наукові підходи до педагогічних досліджень : колективна монографія ; [за заг. ред. В. І. Лозової]. — Х. : Вид-во Віровець А. П. «Апостроф», 2012. — С. 81—126.
4. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності / Леонід Зашкільняк. — Львів : ЛНУім. І. Франка, 1999. — 227 с.
5. Личковах В. А. Філософія етнокультури. Теоретико-методологічні та естетичні аспекти історії української культури / В. Личковах. — К. : Вид. ПАРАПАН, 2011. — 196 с.
6. Образотворче мистецтво : Енциклопедичний ілюстрований словник-довідник / Упорядник А. Пасічний. — К. : Факт, 2007. — 678 с.; іл.
7. Сагач Г. Риторика / Галина Сагач. — Підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Видавничий Дім «Ін Ю ре», 2000. — 567 с.
8. Тарасенко А. Порталы мифа. Изобразительное искусство Одессы второй половины ХХ – начала ХХІ века в пространстве «Большого времени» [учебное пособие] / Андрей Тарасенко; Южно-Украинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского. — Одесса [Б. изд.], 2014. — 272 с.

УДК 780.616.432 (477)

Зимогляд Н. Ю.

ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В АСПЕКТІ СУЧАСНОЇ «ПЕДАГОГІКИ МИСТЕЦТВА»

Викладено методологічне обґрунтування концепції виконавської культури. Пропонується два етапи формування виконавської культури: констатуючий – при вивченні